
Programmeermethoden

Algoritmen, talen, ...

Walter Kusters en Jonathan Vis

week 13: 4–8 december 2024

www.liacs.leidenuniv.nl/~kusterswa/pm/

Koffiesweeper programmeren we als volgt:

- week 1 (“10”): pointerpracticum, opgave lezen
- week 2 (“11”): klassen, pointerbord, meerdere files, ruw spelen
- week 3 (“12”): spel helemaal in orde maken, stapel
- week 4 (“13”): recursie, experiment (gnuplot), verslag

www.liacs.leidenuniv.nl/~kosterswa/pm/op4pm.php

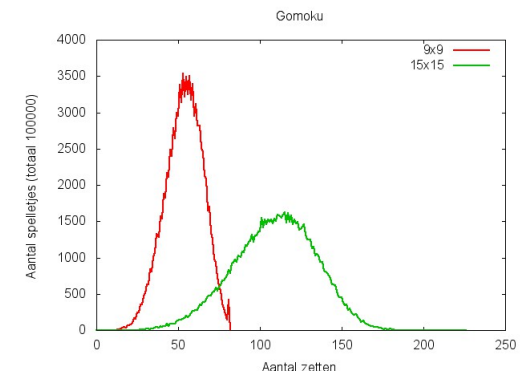
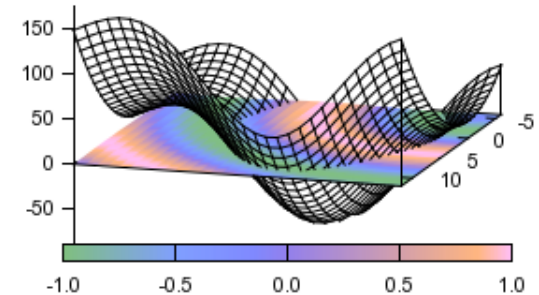
Gebruik **gnuplot** om een eenvoudige grafiek te maken, ook in Windows:

```
gnuplot> plot "stats.txt" with lines
```

Hierbij is de file stats.txt zoiets als:

1	7
2	12
3	14

Zie www.gnuplot.info.

Op allerlei colleges en in allerlei boeken en artikelen worden **algoritmen** behandeld, bijvoorbeeld bij de volgende Informatica-colleges in Leiden (semester tussen haakjes):

- Programmeermethoden (1), Algoritmiek (2)
- Datastructuren (3), Kunstmatige intelligentie (4)
- . . .

Je kunt algoritmen op allerlei manieren rubriceren, bijvoorbeeld met behulp van de volgende begrippen:

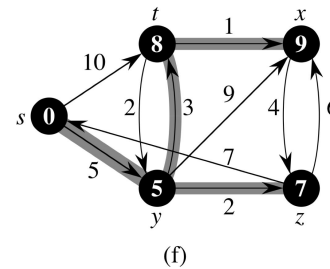
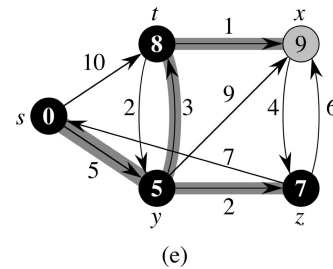
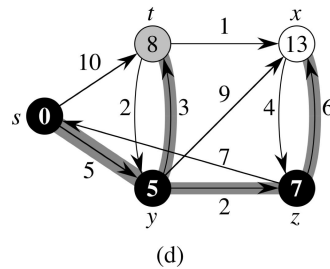
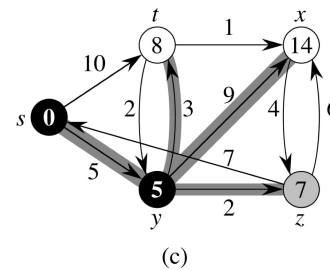
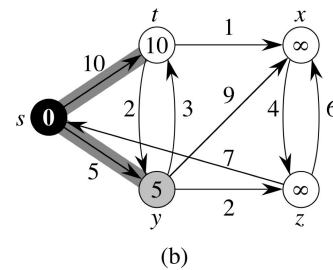
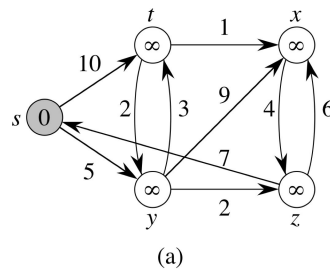
verdeel en heers, numerieke wiskunde, graafalgoritmen, dynamisch programmeren, patroonherkenning, adversary, data mining, geometrisch modelleren, backtracking, benaderende algoritmen, kunstmatige intelligentie, neurale netwerken, evolutionaire algoritmen, $\mathcal{P} \leftrightarrow \mathcal{NP}$, gretige algoritmen, snelle Fouriertransformatie,

...

We bekijken er een paar.

Gegeven een graaf G , met afstanden op de takken, en twee knopen a en b . Gevraagd: kortste pad van a naar b .

Oplossing: het algoritme van **Dijkstra**.

Als n een priemgetal is, geldt dat $a^{n-1} - 1$ deelbaar is door n voor $a = 1, 2, \dots, n-1$. Het omgekeerde is bijna waar.

Dit suggereert het volgende algoritme dat “bepaalt” of n een priemgetal is: Als $2^{n-1} - 1$ niet deelbaar is door n is n zeker geen priemgetal, en anders (misschien) wel. Dit gaat fout bij 341, 561, ..., maar dat is te verbeteren: probeer andere a ; echter, 561, een Carmichael-getal, blijft lastig. (Uiteindelijk: Miller-Rabin.)

Het algoritme is een **randomized** algoritme, en wel een **Monte Carlo** algoritme: het ene antwoord is altijd juist, het anders soms niet. Bij **Las Vegas** algoritmen zijn de antwoorden altijd juist — maar het duurt soms lang.

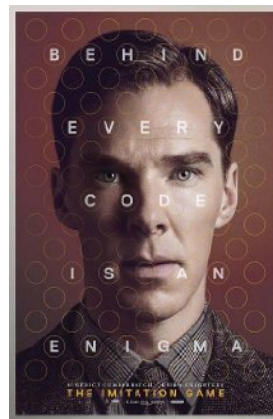
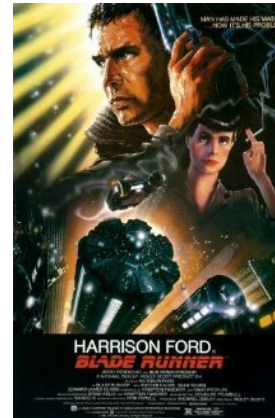
En hoe maak je een willekeurige **permutatie**, dat wil zeggen, een random volgorde van de getallen $1, 2, \dots, n$?

```
// stop random permutatie van 0,1,...,n-1 in array A
void maakpermutatie (int A[ ], int n) {
    int i; // array-index
    int r; // random array-index
    for ( i = 0; i < n; i++ ) A[i] = i;
    for ( i = n-1; i >= 0; i-- ) {
        r = rand ( ) % ( i+1 ); // 0 <= r <= i, random
        wissel (A[i],A[r]);
    } //for
} //maakpermutatie
```


rand () geeft een random-getal; srand (42) zet het “seed”.

Kunstmatige intelligentie $\stackrel{?}{=}$ algorithmen

1960 POP CULTURE	101 OF CANADA	KNOW YOUR BORDERS	WHAT'S YOUR SIGN	FLY LIKE AN EAGLE	NATIONAL PASTRIES
\$100	\$100	\$100	\$100	\$100	\$100
\$200	\$200	\$200	\$200	\$200	\$200
\$300	\$300	\$300	\$300	\$300	\$300
\$400	\$400	\$400	\$400	\$400	\$400
\$500	\$500	\$500	\$500	\$500	\$500

IN 2013 ROB FORD,
MAYOR OF THIS 4th-
LARGEST CITY IN N.
AMERICA, FIRST SAID
HE SMOKED WEED,
NOT CRACK...THEN
YES, OK, CRACK, TOO

2011

What is
Toronto????

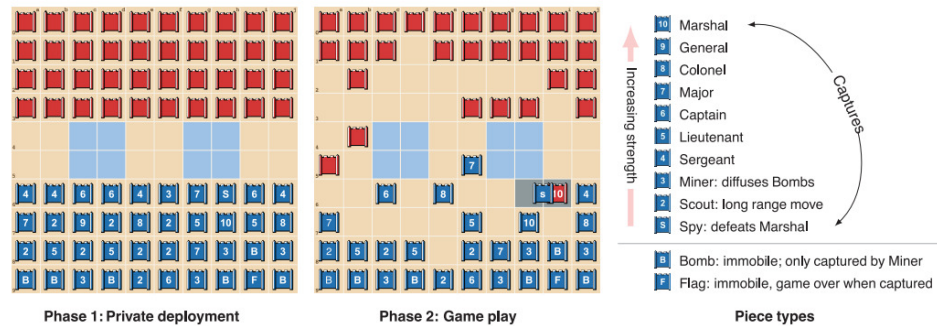
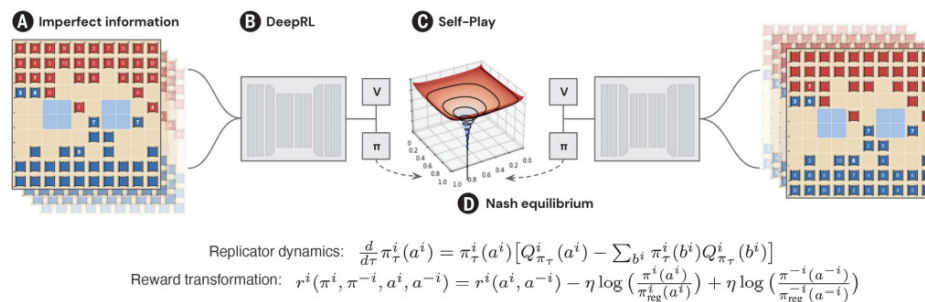

Fig. 1. Stratego is a two-player board game in which players try to capture the opponent's flag. Initially, the players secretly deploy 40 pieces of diverse strengths on the board. Then, they take turns moving pieces, possibly encountering an opponent piece that reveals both piece identities, and then the weaker piece is removed. Two lakes (indicated in blue) cannot be crossed by any piece. The complete rules are defined by the International Stratego Federation.

breaking news

RESEARCH

MACHINE LEARNING

Mastering the game of Stratego with model-free multiagent reinforcement learning

Julien Perolat^{*†}, Bart De Vylder^{*†}, Daniel Hennes, Eugene Tarassov, Florian Strub, Vincent de Boer[‡], Paul Muller, Jerome T. Connor, Neil Burch, Thomas Anthony, Stephen McAleer, Romuald Elie, Sarah H. Cen, Zhe Wang, Audrunas Gruslys, Aleksandra Malysheva, Mina Khan, Sherjil Ozair, Finbarr Timbers, Toby Pohlen, Tom Eccles, Mark Rowland, Marc Lanctot, Jean-Baptiste Lespiau, Bilal Piot, Shayegan Omidshafiei, Edward Lockhart, Laurent Sifre, Nathalie Beauguerlange, Remi Munos, David Silver, Satinder Singh, Demis Hassabis, Karl Tuyls^{*†}

We introduce DeepNash, an autonomous agent that plays the imperfect information game Stratego at a human expert level. Stratego is one of the few iconic board games that artificial intelligence (AI) has not yet mastered. It is a game characterized by a twin challenge: It requires long-term strategic thinking as in chess, but it also requires dealing with imperfect information as in poker. The technique underpinning DeepNash uses a game-theoretic, model-free deep reinforcement learning method, without search, that learns to master Stratego through self-play from scratch. DeepNash beat existing state-of-the-art AI methods in Stratego and achieved a year-to-date (2022) and all-time top-three ranking on the Graven games platform, competing with human expert players.

Perolat et al., Science 378 (2022) 990–996: Mastering the game of Stratego . . .

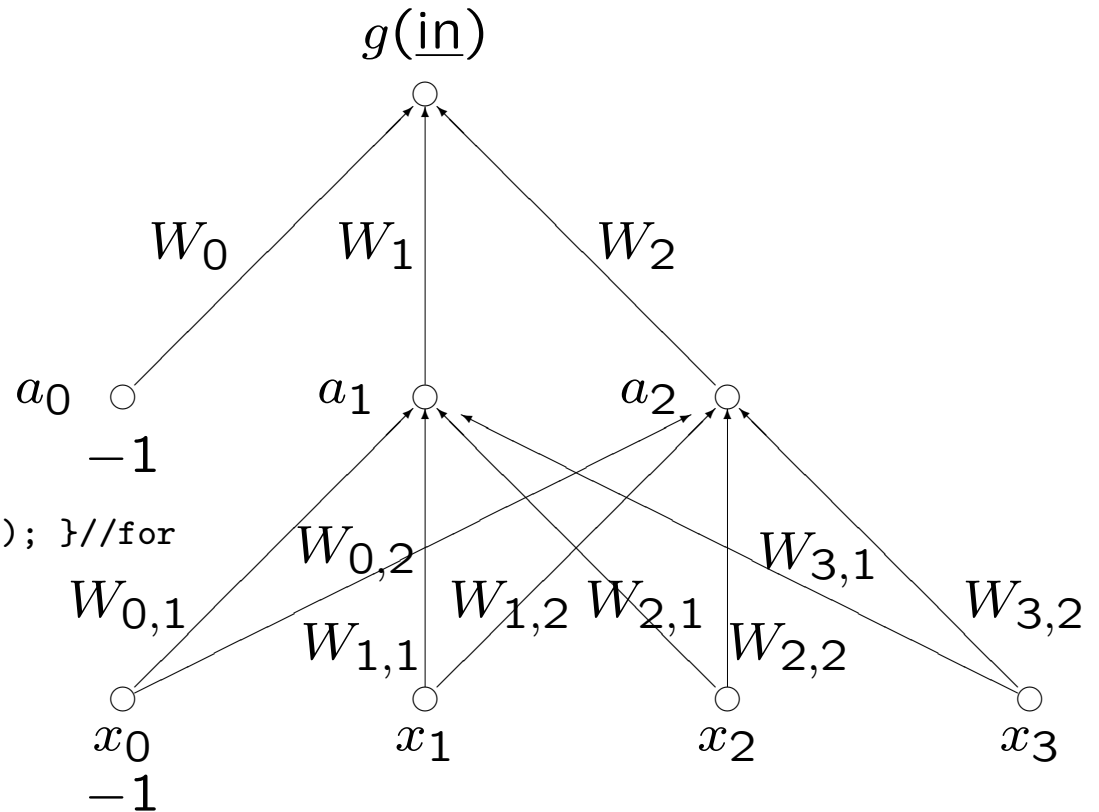
Deep neural nets, reinforcement learning, selfplay.

Kunnen computers denken? Diplomacy! ChatGPT! [link](#)

```

for ( j = 1; j <= hs; j++ ) {
  s[j] = -ItH[0][j];
  for ( k = 1; k <= ip; k++ )
    s[j] += ItH[k][j] * I[k];
  HtA[j] = g (s[j]); }//for
for ( i = 0; i < os; i++ ) {
  s0 = -Ht0[0][i];
  for ( j = 1; j <= hs; j++ )
    s0 += Ht0[j][i] * HtA[j];
  0[i] = g (s0);
  d0[i] = gp (s0) * ( T[i] - 0[i] ); }//for
for ( j = 1; j <= hs; j++ ) {
  d[j] = 0;
  for ( i = 0; i < os; i++ )
    d[j] += Ht0[j][i] * d0[i];
  d[j] *= gp (sum[j]); }//for
for ( j = 0; j <= hs; j++ )
  for ( i = 0; i < os; i++ )
    Ht0[j][i] += a * HtA[j] * d0[i];
for ( k = 0; k <= ip; k++ )
  for ( j = 1; j <= hs; j++ )
    ItH[k][j] += a * I[k] * d[j];

```


matrix-vermenigvuldiging, GPU's

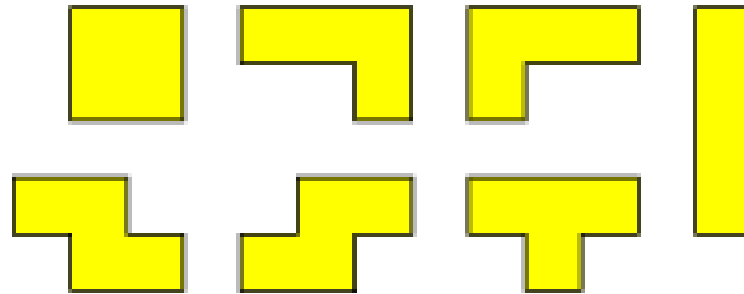
Aan een spel als Tetris kleven allerlei vragen:

- Hoe speel je het zo goed mogelijk?
(AI = Kunstmatige intelligentie)
- Hoe moeilijk is het? (complexiteit)
- Wat kan er allemaal gebeuren?

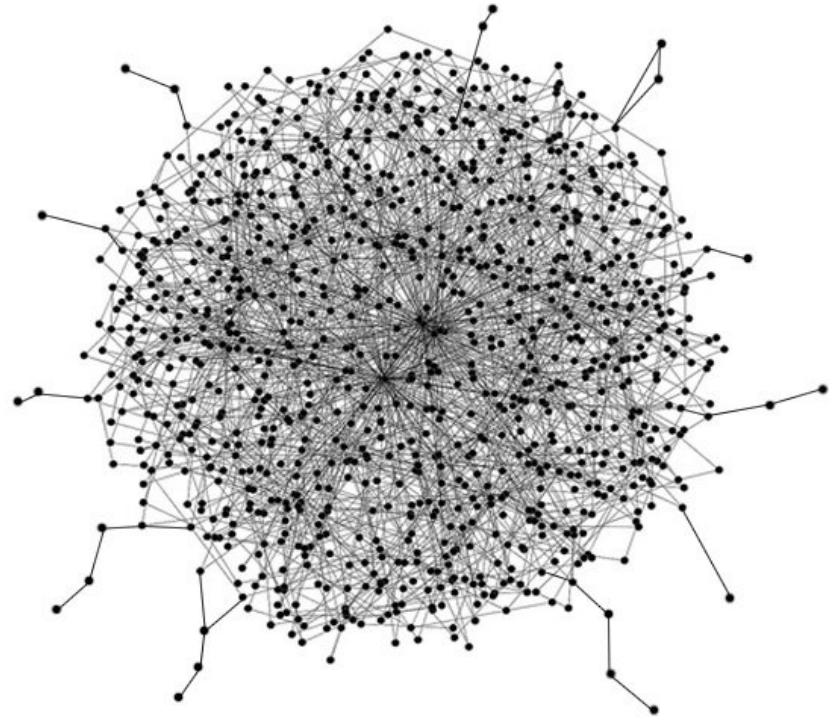
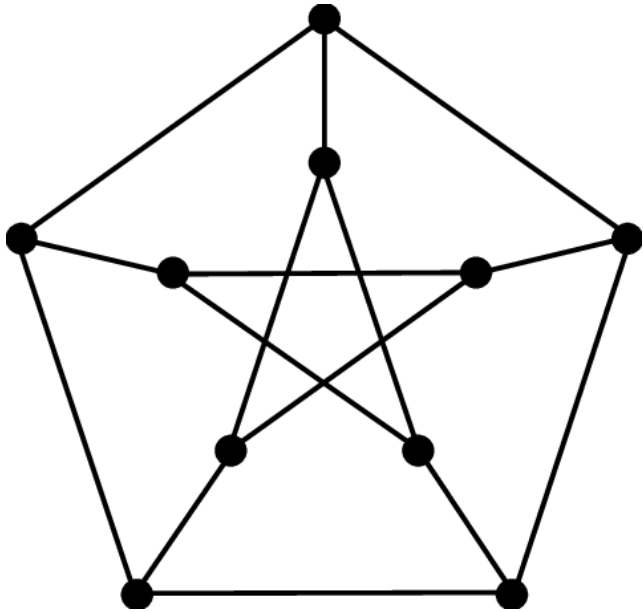
Zo is bijvoorbeeld bewezen dat sommige Tetris-vragen $\mathcal{NP}$ -volledig zijn (gezamenlijk werk met mensen van MIT), dat je bijna alle configuraties kunt bereiken, maar dat niet alle problemen “beslisbaar” zijn.

De 7 Tetris-stukken:

De vraag “Kun je met een gegeven serie (inclusief volgorde) van deze stukken een deels al gevuld bord helemaal leeg spelen?” is $\mathcal{NP}$ -volledig.

Als iemand het bord leeg speelt kun je dat eenvoudig controleren. Als het *niet* kan, kan men (tot nu toe) niks beters verzinnen dan alle mogelijkheden één voor één na te gaan. En dat zijn er veel!

Is de graaf samenhangend? ($\mathcal{P}$)

Heeft de graaf een Hamilton-circuit? ($\mathcal{NP}$)

$123456789 \times 987654321 = 121932631112635269$? ($\mathcal{P}$)

$\mathcal{P}$ en $\mathcal{NP}$ zijn “klassen” van **beslissingsproblemen** oftewel **ja-nee-problemen**. Het probleem of een graaf samenhangend is, zit in $\mathcal{P}$. Idem voor het probleem of de som van getallen x en y gelijk is aan getal z . Het probleem of een graaf een Hamilton-circuit heeft, zit in $\mathcal{NP}$, en is zelfs “ $\mathcal{NP}$ -volledig”; je kunt het “eenvoudig”, maar niet efficiënt, oplossen met brute force technieken. En een “ja” is met een juiste oplossing eenvoudig te controleren.

$\mathcal{P}$ is de klasse van beslissingsproblemen die door een “deterministische Turing-machine” in “polynomiale tijd” (in de grootte van de invoer) kunnen worden opgelost.

$\mathcal{NP}$ is de klasse van beslissingsproblemen die door een “niet-deterministische Turing-machine” in “polynomiale tijd” kunnen worden opgelost: je mag “gokken”.

Open probleem: geldt $\mathcal{P} = \mathcal{NP}$?

Naast C++ (C: Brian Kernighan, Dennis Ritchie, Ken Thompson, $\pm$ 1970; C++: Bjarne Stroustrup, $\pm$ 1985, nu C++20), wordt ook veel **MATLAB** gebruikt, en **R**, en **Java**. En **Qt** voor interfaces. En ... **Python**.

Ritchie en Thompson in 1972

De programmeertaal **Java** lijkt veel op C++.
Enkele belangrijke verschillen:

- Java is (nog) meer object-georiënteerd
- Java heeft automatische **garbage collection**
- Java heeft (bijna) geen pointers
- Java is platform-onafhankelijk
- Java kent **applets**: WWW-applicaties, met GUI's
- Java-code wordt *gecompileerd* naar bytecode, en daarna *geïnterpreteerd* door de **Java Virtual Machine (JVM)**

Python, ook zeer geschikt voor **scripting** en “prototyping”, is ontwikkeld door Guido van Rossum uit Nederland. Er zit veel overlap in met de andere genoemde talen.

Voor meer informatie (zelfstudie), zie:

www.liacs.leidenuniv.nl/~kosterswa/pm/pythonextra.php

- interpreteren, niet compileren: `python hello.py`

```
def hello():  
    print("Hello world!")  
  
hello()
```

- interactieve mode
- type van variabele kan eenvoudig wijzigen
- indentatie
- NumPy, Matplotlib, ...

```
# Dit is een regel met commentaar
import math # voor "pi"
print("Geef straal, en Enter .. ",end="")
straal = float(input())
if straal > 0:
    print("Oppervlakte: ",end="")
    print(math.pi * straal * straal)
else:
    print("Niet zo negatief ...")
print("Einde van dit programma.")
exit(0)
```

Geen accolades, geen punt-komma's. Dit is overigens **Python3**; er zijn subtiele verschillen met oudere versies.

Interactieve mode, via python3:

```
>>> a, b, c = 1, 7.1234, "een string" # gebruik " of '
>>> print(type(a),type(b),type(c))
<class 'int'> <class 'float'> <class 'str'>
>>> a = "wat anders"
>>> print(type(a),a)
<type 'str'> 'wat anders'
>>> 42**97 # machtsverheffen
285220783529230204153175149217567486191944489082385819
736594041463066207736137806080365924000128470355797067
70974141007921386304842702540555973307346454577152L
>>> a+d # gaat fout:
Traceback (most recent call last):
  File "<stdin>", line 1, in <module>
NameError: name 'd' is not defined
>>> Ctrl-D
```

Let op de indentatie, oftewel het inspringen:

```
if y >= 3 and ( x == 4 or x == 5 ): # and voor && ...
    pass # doe niets
elif z == 12: # in plaats van else if uit C++
    x = 0
    y = 678
else:
    print("Hoe verzijn je het!")

for karakter in ['a', 'e', 'i', 'o', 'u']:
    print(karakter, end="")
som = 0
for i in range(6): # i = 0,1,2,3,4,5
    som = som + i*i
```

```
def telop(a,b):  
    c = a + b  
    return c
```

```
q = telop(12345,6789)
```

```
f = open("mijnfile.txt","r")  
for regel in f:  
    print(regel,end="")  
f.close()
```


Parameter-overdracht in Python is **call-by-object-reference**:

```
def vergroot(lijst):  
    lijst += [10,20,30,40]  
  
def vernieuw(lijst):  
    lijst = [1000,1001]  
  
lijst = [7,8]    # een "mutable" object  
vergroot(lijst)  
# nu is lijst [7,8,10,20,30,40]  
vernieuw(lijst)  
# en nu is lijst nog steeds [7,8,10,20,30,40]
```

En integers zijn “immutable”.

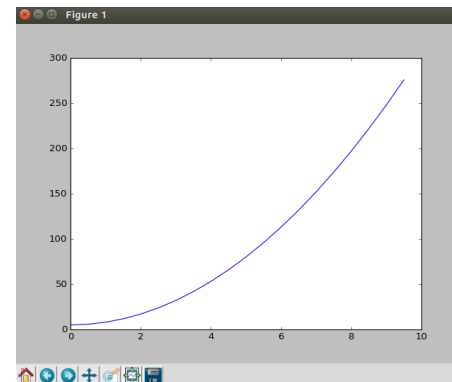
```
def simpelsort(A):
    for i in range(len(A)):
        # Zoek kleinste element in ongesorteerde stuk [i:]
        kl = i
        for j, el in enumerate(A[i:]):
            if el < A[kl]:
                kl = i + j
        # Wissel om
        if i != kl:
            A[i], A[kl] = A[kl], A[i]

# Test
B = [47, 10, 7, 3, 31, 75, 18, 21, 48, 79]
simpelsort(B)
print(B)
```

```
import numpy as np # hier zitten ook arrays in!
import matplotlib.pyplot as plt

# Bepaal de x-coördinaten waarvoor we willen plotten
x = np.arange(0, 10, 0.5)
# Bereken nu voor elk x-coördinaat de y-waarde
# Functie:  $y = 3x^2 + 5$ 
y = 3 * x * x + 5

# Geef de x- en y-arrays als parameters aan de plot-functie
plt.plot(x, y)
# Zet de plot op het scherm
plt.show()
exit(0)
```


- werk aan de vierde programmeeropgave — de deadline is op **maandag 9 december 2024** (vragendag!)
- volgende week laatste college en werkcollege: donderdag 12 december 2024: Oude tentamens
- **tentamen:**
donderdag 16 januari 2025, 13:00–16:00 uur,
BW.0.17/18/29/30/31/40; **aanmelden!**
hertentamen:
donderdag 27 maart 2025, 13:00–16:00 uur
- www.liacs.leidenuniv.nl/~kosterswa/pm/